

NOVEMBER 1963
12e JAARGANG

Redactie:

~~Stichting Documentatie~~

~~Spinozalaan 283~~

~~Voorburg (Z.H.)~~

~~Telef. (070) 86 54 66~~

D. Roethof-Ensing

Spinozalaan 283

Voorburg (Z.H.)

Telef. (070) 86 54 66

X

Administratie:

Oudegracht 152

Utrecht

X

Verschijnt

Maandelijks

Abonnementsprijs

f 3.- per jaar

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

I N H O U D S O P G A V E

<u>HUMANISTISCH VERBOND</u>	Bladz.
Bijeenkomst a.s. dienstplichtigen	129
Officiële opening	129
Benoeming	129
Rechten van de Mens	129
Vormingsonderwijs	129
Ledenwerving	129/130
..	
<u>"HUMANITAS"</u>	
Humanitas-congres	130
Grondtransactie	131
..	
<u>HUMANISTISCH THUISFRONT</u>	
Een goede collecte	131
Ruim f 2.600,- voor militair tehuis	131
..	
<u>HUM. STICHTING HUISVESTING BEJAARDEN</u>	
Bejaarden tehuis te Den Haag	131
..	
<u>HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE P.v.d.A.</u>	
Jaarvergadering	132
Het openbaar en daarmee gelijk te stellen onderwijs	132/133
..	
<u>RADIOLEZINGEN</u>	
Radiolezingen in de maand december voor de V.A.R.A.	134
Radiolezing in de maand december voor de A.V.R.O.	134
..	
<u>INTERNATIONAAL NIEUWS</u>	
In België reeds een niet-confessionele zedenleer voor de scholen	134
Moraalwetenschap te Gent	134/135
Andersdenkenden in Vlaanderen	135
..	

VAN ALLE KANTEN

Samen praten (Het Vrije Volk)	136/137
"De betekenis van Teilhard de Chardin"(De Sirene)	138
"Rede en Religie in het Humanisme"(Nw. Rotterdamse Courant)	138/139
Het tweejaarlijks congres van Humanitas	139
Werkgemeenschap Partij van de Arbeid(Het Vrije Volk)	140
Opiniepeilers willen de waarheid weten.	140
Synode beraadt zich over Humanistisch Verbond (Algemeen Dagblad)	140

..

HUMANISTISCH VERBOND

Bijeenkomst a.s.dienstplichtigen

Als proef is door de gemeenschap Utrecht op 23 oktober in het Erasmushuis een voorlichtingsbijeenkomst gehouden voor a.s. dienstplichtigen. Voorzover men over de adressen van buitenkerkelijken beschikte, werden deze schriftelijk hierover uitgenodigd.

Voorzitter Van Praag zette voor een aantal jongeren de bedoeling uiteen, n.l. het geven van voorlichting en, als men dat wenst, bijstaan in het nemen van beslissingen. Het lid van de Tweede Kamer Wierda sprak over de gang van zaken en typische aspecten van het militaire apparaat. De centraal geestelijk raadsman d'Angremond wees op de mogelijkheden en procedure bij de zgn. burgerdienst.

Van een mogelijkheid tot gesprek werd op ruime schaal gebruik gemaakt. Gevraagd werd o.a. om een gespreksgroep over humanisme en aange- drongen dit soort bijeenkomsten regelmatig en ook elders voor elke nieuwe lichting te houden.

Officiële opening

Sedert enige tijd beschikt de centraal geestelijk raadsman voor de Inrichtingen van Justitie over een eigen kantoorruimte in Amersfoort. Het ligt in de bedoeling op 7 december tot officiële opening over te gaan, in aanwezigheid van autoriteiten van het Ministerie van Justitie en de pers.

Benoeming

Het Hoofdbestuur hechtte zijn goedkeuring aan de benoeming tot raadsman bij de Inrichtingen van Justitie van de heer J.K. Westerdijk te Zutphen.

Rechten van de Mens

Op verzoek van de Internationale Humanistische en Ethische Unie zal rondom 10 december aandacht besteed worden aan het feit, dat 15 jaar geleden de Verklaring van de Rechten van de Mens werd aangenomen. Er zal zowel in de pers, zoals Rekenschap en Mens en Wereld, als in de radio op gewezen worden, dat ook voor de humanisten hier een taak ligt. Aan de besturen van de gemeenschappen is verzocht hun leden op de hoogte te brengen.

Vormingsonderwijs

De eerste conferentie van docenten, toekomstige docenten en sprekers voor het humanistisch vormingsonderwijs, gehouden op 1 november in het Erasmushuis in Utrecht, was een bijzonder succes. Velen hadden aan de uitnodiging van de werkgroep gevolg gegeven en met de inleiders, de heren van Gelder, Prins en Cohen van gedachten gewisseld en over hun ervaringen gesproken.

Ledenwerving

De gedachte, om meer bekendheid aan het werk van het Humanistisch Verbond te geven door een intensiever informatie blijkt reeds resultaten

op te leveren. Gedurende de maanden september en oktober werden beduidend meer leden ingeschreven dan in de afgelopen jaren in die maanden het geval is geweest.

Het ligt in de bedoeling deze informatie een vaste plaats te geven en de leden die hiervoor werken, ook af en toe bij elkaar te roepen voor het uitwisselen van gegevens en ervaringen.

...

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK

"HUMANITAS"

Humanitas-congres

Op het huishoudelijk gedeelte van het congres van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk "Humanitas", gehouden te Zwolle op 27 oktober 1963 is een wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement aanvaard die tot gevolg heeft dat de vereniging van nu af aan geleid wordt door een hoofdbestuur van 9 personen. De splitsing in taken tussen een hoofdbestuur van 20 personen en een dagelijks bestuur van 7 leden komt hiermede te vervallen.

Ingesteld werd voorts een verenigingsraad die zó zal zijn samengesteld dat alle deelorganen der vereniging daarin vertegenwoordigd zijn. De Verenigingsraad zal fungeren als adviesorgaan voor het hoofdbestuur en als communicatiekanaal tussen verenigingsleiding en het naar werksoort verdeelde en volgens geografische spreiding vertakte uitvoeringsapparaat op het grondvlak van de vereniging.

De enige en eerste voorzitter, tijdens de 18 jaar dat de vereniging bestaat, mr.dr. J. In 't Veld, is op dit congres op 67-jarige leeftijd afgetreden. In stijlvolle hartelijkheid is door de vereniging op de laatste congresmiddag afscheid genomen. Het congres benoemde de heer In 't Veld tot ere-voorzitter van "Humanitas" en het scheidend hoofdbestuurslid mr. B. van der Waerden, die gedurende 16 jaar vice-voorzitter naast mr. In 't Veld is geweest, tot ere-lid. /-Volunteer

De "Lane Bryant/Award Society" te New York heeft mr.dr. J. In 't Veld met een "Honorary Citation" opgenomen onder een selectiegroep van verdienstelijke Europeanen waaruit er een zal worden gekozen als winnaar van de jaarlijks toe te kennen "Lane Bryant Volunteer Award" die in november in de U.S.A. zal worden toegekend.

Opvolger als voorzitter van de heer In 't Veld is prof.mr. A.D. Belinfante.

Het nieuwe hoofdbestuur is als volgt samengesteld:

prof.mr. A.D. Belinfante (Amsterdam), voorzitter; T. van Grootheest (Amsterdam), secretaris; mr. H.J. Timman (Amsterdam), penningmeester; J. van den Berg Jeths (Eindhoven); J. Landman (Amsterdam); G. Rietveld (Rotterdam); C.M. Swiebel ('s-Gravenhage); mr. W.G. Verkruisen (Ouderkerk a.d. Amstel); mr. M.H. van der Zanden (Enschede).

Het hoofdbestuur is voornemens de nieuwe secretaris, de heer T. Grootheest, zodra hij zijn huidige functie aan een opvolger kan overdragen, te benoemen tot directeur van het Centraal Bureau der vereniging.

Grondtransactie

In de Twentsche Courant van 4 oktober lezen wij:

" De gemeente zal met de Stichting Humanitas een grondtransactie aangaan, waarbij grond van de Roggeweg eigendom wordt van de gemeente en Humanitas een stuk grond grenzend aan eigen terrein kan kopen."

..

HUMANISTISCH THUISFRONT

Een goede collecte

Het Humanistisch Thuisfront, dat onlangs in Amersfoort gecollecteerd heeft, is over de opbrengst van die collecte, die f 1.562,53 heeft bedragen, niet ontevreden, temeer niet, omdat men bij de organisatie van de inzameling met bijzonder veel pech te kampen heeft gehad. Een van de tegenslagen bestond hieruit, dat er op het laatste moment niet minder dan negen collectanten hun krachten niet beschikbaar konden stellen als gevolg van huiselijke omstandigheden zoals ziekte of toevallige afwezigheid.

Vorig jaar werd er ongeveer f 9,-- meer opgehaald. Maar toen waren de omstandigheden geheel anders, want toen werd er gedurende drie dagen gecollecteerd, aldus het 'Dagblad van Amersfoort' van 30 oktober.

Ruim f 2.600,-- voor militair tehuis

De inzamelingsactie die vorige week werd georganiseerd door de Haagse afdeling van het Humanistisch Thuisfront heeft ruim f 2.600,-- opgebracht. De resultaten van de huis-aan-huis-collecte en de straatcollecte bleven wat onder de opbrengst van de vorige actie, hetgeen wellicht te wijten is aan andere acties als b.v. de kinderpostzegelverkoop die gelijktijdig werden gehouden. De bijeengebrachte som zal door het landelijke comité van het Humanistisch Thuisfront worden besteed aan de bouw van een militair tehuis in Steenwijkerwold, zo lezen wij in "Het Vaderland" van 14 oktober.

..

HUMANISTISCHE STICHTING VOOR HUISVESTING VAN BEJAARDEN

Afdeling "Coornhert Stichting"

Bejaarden tehuis in Den Haag

Op 22 november organiseerde de Coornhert Stichting in Den Haag een personferentie in de "Nieuwspoort" waar de aanwezige journalisten alle inlichtingen werden verstrekt over de bouw van het "Coornherthuis", dat binnen afzienbare tijd in Den Haag zal verrijzen. De architecten van het gebouw, de heren Lürsen en Van Haaren waren aanwezig om de bouwtekeningen toe te lichten. Namens het bestuur van de stichting voerde onder meer de heer Ch. van Oostrom als secretaris het woord.

In het decembernummer van de Documentatiedienst hopen wij hier nader op terug te komen.

..

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE

PARTIJ VAN DE ARBEID

Jaarvergadering

Zaterdag 2 november kwamen bestuur, afgevaardigden van de H.W.G.-afdelingen en een aantal belangstellende H.W.G.-leden in "Amershof te Amersfoort" bijeen voor de jaarvergadering. De voorzitter, dr. G. Stellinga, voor het laatst in deze functie optredend, sprak een uitvoerig openingswoord uit, dat door de VARA werd uitgezonden. Hij begroette allereerst de gasten, waaronder dr. Th. W. van Veen, namens het Partijbestuur, pg. C. H. Letschert namens de K.W.G., de pgn. A. de Bruin en C. Huysse namens de P.C.W.G., Ir. B. J. Max namens het Humanistisch Verbond en Dr. J. P. van Praag namens het Humanistisch Centrum.

De jaarverslagen van secretaris en penningmeester, alsook het beleid van hoofdbestuur en redactie "Vernieuwing" verkregen de goedkeuring van de vergadering.

Bij de bestuursverkiezing werd allereerst de opvolger van dr. Stellinga benoemd en wel mr. H. B. Engelsman. Engelsman dankte voor het in hem gestelde vertrouwen en uitte zijn grote waardering voor de rustige wijze waarop Stellinga de vergaderingen in de afgelopen zeven jaren leidde. Hij deed dit met grote bekwaamheid en toonde steeds in ruime mate belangstelling voor alle onderwerpen. Speker herinnerde er aan dat Stellinga landelijk voorzitter van "Volksonderwijs" wordt, welk instituut ook onze warme belangstelling heeft.

Gezien de uitgebreide kennis op het onderwijsterrein van Stellinga besloot het hoofdbestuur, aan de jaarvergadering voor te stellen, de scheidende voorzitter te benoemen tot buitengewoon lid van het hoofdbestuur. Met applaus van de vergadering werd hiertoe besloten.

Tot nieuwe hoofdbestuursleden werden benoemd: drs. J. Koopman Jr., en C. de Vries.

Nadat de huishoudelijke zaken vlot waren afgehandeld hield prof. dr. J. C. Brandt Corstius een boeiende inleiding over het Openbaar en daarmee gelijk te stellen onderwijs.

Hieronder volgt het verslag van deze inleiding.

Een twintigtal bezoekers van de bijeenkomst nam aan de gedachtenwisseling over de inleiding deel.

Het openbaar en daarmee gelijk te stellen onderwijs

Uit de rede van prof. dr. J. C. Brandt Corstius op de jaarvergadering van de Humanistische Werkgemeenschap, gehouden 2 november j.l. te Amersfoort.

Reeds enige tijd, aldus prof. dr. J. C. Brandt Corstius, is er een discussie gaande tussen een aantal personen, verschillend van levensbeschouwing, over de grondslag van het openbaar onderwijs. Hij noemt het verheugend dat er in deze tijd meer behoefte bestaat aan contact met andersdenkenden. Verbazingwekkend noemt spreker het, hoe snel men tegenwoordig van principe verandert en in dit verband herinnert hij aan het T.V.-debat tussen Pater Creyghton en dr. Schreuder over de toepassing van middelen om de doodstrijd te verlichten.

De kerk is de laatste jaren strek van opvatting veranderd ten opzichte van het humanisme. Men komt tot uitspraken, die jaren geleden voor

onmogelijk werden gehouden, niet alleen over de bewapening en de geboortebepierking maar ook over het openbaar onderwijs.

Ondanks de schijn van het tegendeel is er bij "de anderen" groter bereidheid tot meer begrip voor ons standpunt. Humanistisch vormingsonderwijs is thans in de Mammoetwet mogelijk geworden.

Men heeft zich de vraag gesteld, wat de principiële taak van de openbare lagere school is en hoe deze in de praktijk gebracht moet worden. Spreker meent dat het openbaar onderwijs leraren uit verschillende milieus leerlingen uit alle sociale en levensbeschouwelijke milieus gemeenschappelijk moet laten opvoeden.

Meestal zal de school, die wij voorstaan, door de Overheid worden beheerd doch in bepaalde gevallen zal de beheervorm de bijzondere zijn.

De beheersvorm is echter niet beslissend voor de geestelijke fundering, wel de principiële taakstelling. Om deze reden is dan ook gezocht naar een overkoepelende term, welke die taak het beste uitdrukt, namelijk de algemene school. De term "neutraal" zou misverstand kunnen oproepen; zij heeft lang de betekenis "niet, confessioneel" gehad.

Als wij dus spreken over de algemene school wordt elke verwarrende herinnering uit het verleden uitgeschakeld.

Vragen van geloofs- en levensovertuiging zullen bij de school als vormingsmilieu in het centrum van de aandacht moeten staan, zonder tekort te doen aan de vormende waarde van de school als onderwijs-instituut.

De openbare (algemene) school wil principieel de samenwerking bevorderen in deze zin. De grondslagen voor zo'n samenwerking zijn zeker aanwezig, ook zelfs bij de diepste verschillen in geloofs- en levensovertuiging.

Bij de humanist staat het waardebesef, het respect voor de medemens, centraal.

Ons beginsel zegt dat wij met en voor elkaar verantwoordelijkheid dragen.

Doordat wij samen in één wereld staan zullen wij onze grondslag helderder beleven dan wanneer wij in onze eigen kring onze eigen taal als vanzelfsprekend aanvaarden.

Wij willen voor het kind in de openbare (algemene) school de voorwaarden scheppen, dat het "mens" kan worden. Dit "menszijn" moet zich zo waardig mogelijk kunnen ontplooien.

Prof. Brandt Corstius wijdde in zijn interessante voordracht ook uitvoerig aandacht aan de taak van de onderwijzer als opvoeder.

Deze opvoeder is in dit opzicht niet neutraal; hij behoort veelzijdig materiaal aan te dragen om zijn leerlingen te rijpen voor zelfstandig opbouwen van hun levensbeschouwing.

Aan de op deze inleiding volgende gedachtenwisseling namen bijna twintig aanwezigen deel, wel een bewijs dat er met grote aandacht naar het betoog van prof. Brandt Corstius was geluisterd.

RADIOLEZINGEN

Radiolezingen in de maand december voor de V.A.R.A.

1 december	G. Stuiveling	"Uit humanistisch oogpunt"
8 december	B.W. Schaper	"Hoe staat het met de mensen-rechten?"
15 december	Mej. Estella C. Simons	"Als een volwaardig mens mee te mogen tellen".

Radiolezing in de maand december voor de A.V.R.O.

3 december	Th.W. Polet	"Het leven in het Humanistisch Verbond".
------------	-------------	--

..

INTERNATIONAAL NIEUWS

In België reeds een niet-confessionele zedenleer voor de scholen

In "Het Vrije Woord", veertiendaags tijdschrift van het Humanistisch Verbond in België (oktobernummer) troffen wij een advertentie aan, waarin een "serie lees- en werkboekjes voor moraal voor de lagere school" wordt aangekondigd.

Deze serie heet: "Voor hart en geest" en belooft: "een nieuwe pas vooruit naar de uitbouw en de vormgeving van de niet-confessionele zedenleer" te zijn.

Moraalwetenschap te Gent

Begin oktober werd aan de Gentse Universiteit een academische dag gehouden naar aanleiding van de oprichting van een nieuwe afdeling in de faculteit van wijsbegeerte en letteren; een nieuwe afdeling die een apart diploma zal afleveren van "candidaat of licentiaat in de moraalwetenschap".

"De Standaard" uit Brussel, vooraanstaand Katholiek dagblad, verbond hieraan onder meer het volgende commentaar:

" Sedert geruime tijd werd, hoofdzakelijk door het Humanistisch Verbond, geijverd voor de oprichting van deze nieuwe afdeling. Men ging hierbij uit van het feit dat aan alle staatsscholen een cursus bestaat in de moraal (de leerlingen hebben de keuze tussen godsdienst of moraal), maar dat tot hiertoe geen enkele gespecialiseerde opleiding tot het geven van deze cursus bestond. Terwijl voor alle andere vakken die in de atenea en lycea worden onderwezen gespecialiseerde leerkrachten aanwezig zijn, werd veelal op de eerste de beste een beroep gedaan om zo nevenbij ook enkele lessen in moraal te geven, net alsof hiervoor geen bijzondere vak kennis vereist werd. Terwijl de priesters die de cursus godsdienst doceerden hiervoor wel een bijzondere opleiding in het seminarie of aan een theologische faculteit hadden gekregen, ontbrak tot hiertoe iets gelijkaardigs voor de leraren in de moraal.

Dat het Humanistisch Verbond met deze toestand geen vrede kon nemen is zeer begrijpelijk en door te ijveren voor de oprichting van

een universitaire instelling die de nodige leerkrachten zou opleiden voor het geven van de cursus moraal heeft het ongetwijfeld goed werk verricht, waarvoor wij alle waardering hebben.

Natuurlijk gaat het hier om een zeer moeilijke en delikate opdracht, vooral dan in het kader van een staatuniversiteit die zich van iederewereldbeschouwelijke stellingneming moet onthouden. Het zou moeilijk te verantwoorden zijn dat men van deze nieuwe afdeling een soort strijdmachine tegen het katholicisme zou maken, maar anderzijds begrijpen wij ook dat de voorstanders van een a-religieuze moraal het doceren van dit vak niet kunnen overlaten aan mensen die zelf niet in deze zaak geloven, zoals ook wij niet zouden aanvaarden dat een ongelovige belast werd met het geven van de cursus godsdienst. Het komt erop aan in deze aangelegenheid een oplossing te vinden die rekening houdt met het ideologisch pluralisme dat ons land kenmerkt en die tevens gedragen wordt door een gevoel van eerbied en verdraagzaamheid tegenover de levensopvatting van anderen."

Andersdenkenden in Vlaanderen

"De Stem" uit Bergen op Zoom schreef op 15 oktober in de serie "De kerk in de wereld" over de "Andersdenkenden in Vlaanderen". Het spreekt vanzelf dat het Humanistisch Verbond in dit artikel veelvuldig werd genoemd. Wij citeren:

" De overgrote meerderheid der "andersdenkenden" in Vlaanderen staat volkomen buiten ieder kerkelijk verband en wordt door geen enkele organisatorische band samengehouden. Wel wordt in die richting een poging ondernomen door het "Humanistisch Verbond", dat zich gaarne zou erkend zien als representatief organisme van de vrijzinnigheid in het Vlaamse land. Het wil alle bewuste vrijzinnigen verenigen, beoogt de verdieping in alle problemen, die de mens aangaan, en ook rechtstreekse actie bij de bevoegde autoriteiten. Het stelt zich voor als vertegenwoordiger van de vrijzinnige in al zijn wereldbeschouwelijke belangen. Maar die pretentie van het Humanistisch Verbond wordt nog geenszins door alle vrijzinnigen erkend. Opgericht in 1952 is het zeer actief en heeft momenteel afdelingen of kernen te Antwerpen, Blankenberge, Brugge, Gent, Brussel, Kortrijk, Leuven, Hasselt, Mechelen, Oostende en Wilrijk. Zijn vaste rubriek in radio en televisie draagt vaak een scherp anti-christelijk karakter. Ook in de tijdschriften van het Humanistisch Verbond "Diogenes" en het "Het Vrije Woord" komt een zelfde geest tot uiting".

Telegram van de I.H.E.U.

De Internationale Humanistische en Ethische Unie, die de hoedanigheid bezit van adviserend lichaam van de UNESCO, deelt de gevoelens van verslagenheid van het Amerikaanse volk in deze dagen van verschrikking. Zij voelt zich niettemin gedwongen om uiting te geven aan haar ernstige bezorgdheid nu het doodvonnis aan de zeventienjarige Preston Cobb. Zij dringt met klem aan op ingrijpen ten behoeve van dit slachtoffer der omstandigheden. Zijn terechtstelling zou onbegrijpelijk zijn, hoe men ook denken moge over de doodstraf op zichzelf.

. . .

VAN ALLE KANTEN

Samen praten

Dat vertegenwoordigers van drie geestelijke stromingen met elkaar rond de vergadertafel gaan zitten om bepaalde onderwerpen samen door te praten, vond onlangs enkele malen plaats.

Wij citeren eerst "Het Vrije Volk" (Delft), dat op 9 oktober onder de titel "Humanist, dominee en kapelaan praten over het jeugdprobleem" onder meer schreef:

"Onder de titel "Is er een jeugdprobleem?" werd dinsdagavond in de Stads Doelen een interessante discussie gehouden, waarbij de heer D.Th. F.d'Angremond, kapelaan J. v.d. Haak en dominee J.H. Wijntje aan deelnamen.

In zijn inleiding zei de heer Dimmendaal dat de Humanisten die boven alle streven naar menselijkheid, samen met de Katholieken en Protestanten een figuurlijke bom moeten werpen in de huidige maatschappijstructuur. Omdat het verantwoordelijkheidsgevoel ten opzicht van de jeugd wakker geschud moet worden, want pas dan kan men tot een oplossing komen die niet alleen de jongeren, maar ook de ouderen ten goede komt. De mensheid moet zich gaan afvragen in welke mate zij schuldig zijn aan het jeugdprobleem.

Ouderenprobleem

De heer d'Angremond noemde het jeugdprobleem op de eerste plaats een ouderenprobleem, een tekortschieten ten aanzien van de jongeren. Dit is beslist geen probleem der laatste jaren. Het is het gevolg van een generatieverschil, dat als zodanig steeds weer optreedt maar juist in de huidige tijd benadrukt wordt door de crisis waarin de gehele wereld zich bevindt.

Kapelaan van der Haak zei dat de ouders vaak zelf de oplossing niet zien voor de problemen waarmee ook de jeugd te maken heeft. De ouders moeten met hun kinderen samenwerken en de eisen die het leven stelt vertalen zodat ze samen een ander bestaan gaan leiden.

Idealistisch

Volgens ds. Wijntjes was het oude wereldbeeld erg idealistisch. De ouders weten tegenwoordig geen raad meer met de maatschappij. Zij stellen nog steeds dezelfde eisen aan de jeugd van nu, die vroeger aan henzelf gesteld werden. Ze hebben vaak de moed niet zich bij de huidige veranderde situaties aan te passen.

De voorzitter de heer Dimmendaal merkte tenslotte op dat de oplossing van dit zo actuele "jeugdprobleem" nog niet nabij was. Het gezin en de maatschappij beïnvloeden de jeugd het meest en het komt er op aan dat de ouders proberen zo eerlijk mogelijk tegenover de jongeren te staan en ook hun eigen fouten erkennen."

Ook de Delftse Courant besteedde aan de bijeenkomst veel aandacht.

"Het Vrije Volk" (Hilversum) schrijft op 11 oktober over een openbare bijeenkomst van de Gooise gemeenschappen Naarden, Bussum, Soest, Baarn, Laren en Blaricum van het Humanistisch Verbond, gehouden in de Singerzaal te Laren. Inleiders waren hier: Dr. H. Bongers, Dr. I. Arts S.J., redacteur van "De Linie" en Prof. Dr. E.L. Smelik, hoogleraar in de godgeleerdheid te Amsterdam.

" Het onderwerp: "Is er een gezamenlijke taak?" viel in twee delen uiteen, namelijk ten eerste: hebben de mensen die vanuit een beginsel leven dat bepalend is voor hun levenshouding - hoezeer hun geloof of levensovertuiging ook moge verschillen - in de huidige fase van ontwikkeling van geloof en geestelijk leven zoveel gemeenschappelijks, dat dit kan leiden tot duurzaam contact, wederzijdse waardering en reële samenwerking? Vraag twee luidde: bestaat met name een gemeenschappelijke taak ten opzichte van de talrijke mensen die in de huidige tijd weigeren te luisteren en te zoeken naar hun eigen geloof of levensovertuiging!

Dr. Arts opende de rij der inleiders. Hij stelde vast dat hij zeker geen representatieve vertegenwoordiger was van zijn kerk. Hij kon en mocht slechts voor zichzelf spreken, niet voor de hele kerk. En zeker thans niet nu het concilie te Rome nieuwe wegen tracht te bewandelen in de richting van het oecumenische denken.

Hij kon echter op de gestelde vragen een volmondig "ja" laten horen en hij haalde hiervoor een der laatste encyclieken van Paus Johannes XXIII aan, waar hij een boodschap schreef voor "alle mensen". Maar dr. Arts waarschuwde ook dat de humanisten het geloof niet alleen maar moeten zien als een mechanisch of psychisch hulpmiddel van de mens. Toch hoopte hij dat er tussen zijn kerk en het Humanistisch Verbond een hechte samenwerking zal ontstaan. Als voornaamste taak van deze samenwerking zag hij het tegengaan van geestelijke verarming van de mens.

De tweede spreker Prof. Dr. Smelik zag eveneens een gemeenschappelijke taak weggelegd voor de drie groeperingen. Hij zei onder meer: "De mens mag niet het object zijn in deze wereld. Hij mag geen speelbal worden, moet weten, dat hij leeft. Het is onze taak om deze wereld te redden van een afschuwelijke ondergang. Daarom is de verbondenheid beslist nodig. Een hecht samengaan vonden wij alleen in de bezettingstijd, toen was iedereen met iedereen. De mensen mogen in deze tijd niet passief blijven toekijken".

Als een der belangrijkste gezamenlijke vraagstukken vond hij de wereldbevolking. De geboortebeperving is zeker een strijdpunt tussen r.k. en protestantse kerk. Verder zag de heer Smelik de ontwapening en de woningbouw als een taak die in hechte samenwerking kan en moet worden opgelost.

Voor Dr. Bongers was het een prettig idee, om mensen die een andere denkwereld vertegenwoordigen, zo prettig te horen spreken over de samenwerking met het humanisme. "Zeker zullen de toehoorders zich wel herinneren" zo sprak de heer Bongers, "dat tien jaar geleden de Paus nog sprak over dieven, wanneer hij de humanisten bedoelde. Er is heel veel ten gunste veranderd."

De heer Bongers meende, dat de huidige welvaart wel eens oorzaak kon zijn voor de verslapping en de ongeïnteresseerde levenshouding van de mens.

"Een levenshouding, zei de heer Bongers, "van onverantwoordelijkheid die ieder uur van de dag weer uitmondt in grotere of kleinere tragedies. Een levenshouding die wel eens een nieuwe Hitler of zelfs nieuwe Napoleon weer op de been kan brengen."

De grootste wens van het Humanistisch Verbond was, meende de heer Bongers, om in het leger dezelfde rechten te krijgen als die van de protestanten en de rooms-katholieken, wat betreft de geestelijke verzorging van de militairen.

Na de pauze beantwoorden de drie inleiders vragen van de aanwezigen.

"De betekenis van Teilhard de Chardin"

"De Sirene" uit Oss meldt op 23 oktober dat bijna zestig belangstellenden in Oss bijeenkwamen voor een openbare bespreking van "De betekenis van Teilhard de Chardin", een bijeenkomst belegd door de plaatselijke afdeling van het Humanistisch Verbond.

"De inleider bij deze openbare bespreking was Dr. W.J. Jong uit Heemstede, leraar aan het Stedelijk Gymnasium te Haarlem en bij het M.O. te Utrecht. Uitvoerig ging dr. Jong in op de gedachtenwereld van de geoloog, Jezuit en fransman Teilhard de Chardin. Dr. Jong was van oordeel dat Teilhard beslist niet gezien moet worden als een figuur, die nu eens eindelijk de Kerk duidelijk heeft gemaakt hoe zij zich moet vernieuwen, noch als een priester die zich van de Kerk heeft losgemaakt. De wezenlijke betekenis van Teilhard zag de inleider ook niet in diens (overigens toch wel belangwekkende) theorieën met betrekking tot de evolutieleer, temeer daar zijn inziens deze evolutieleer niet eens door Teilhard grondig veranderd is.

Als humanist kon de inleider, naar hij verklaarde, veel van de gedachtenwereld van Teilhard bewonderen, sommige van diens mystieke opvattingen niet begrijpen en daardoor ook niet onderschrijven noch ontkennen, terwijl hij andere theorieën niet kon aanvaarden. Dr. Jong achtte Teilhard vooral een belangrijke figuur, omdat deze zijn inziens stellig wezenlijk heeft bijgedragen tot het besef, dat het huidige tijdsbestek een nieuwe fase betekent in de ontwikkeling van de mensheid; een fase, waarin men gezamenlijk een oplossing moet vinden van een probleem als de steeds toenemende dichtheid van de wereldbevolking en in verband daarmee de beheersing van de natuur."

"Rede en religie in het humanisme"

De "Nieuwe Rotterdamse Courant" besprak op 7 november het symposium "Rede en religie in het Humanisme" men schreef:

"Het humanisme als beweging wint veld in Nederland. Het is dus niet verwonderlijk, dat het tot een nauwkeuriger filosofische plaatsbepaling tracht te komen. Of een beweging behoefte heeft aan een definitieve dan wel misschien meer aan een vage filosofie, moge in het midden gelaten worden. Het is echter zeker, dat de humanisten zelf deze nauwkeurige plaatsbepaling wel wensen.

Een poging hiertoe is gedaan in een recent symposium, getiteld: Rede en religie in het humanisme, waarin de volgende artikelen voorkomen: H.J. Blachkham: Idee en Rede; T.T. ten Have: Rationeel Humanisme; Libbe van der Wal: De draagkracht van de rede; H. Bongers: Verdraagzaamheid en rede; H. Redeker: Levensbeschouwing en objectiviteit, en religieus existentialisme; J.P. van Praag: Inleiding en Beschouwing en beleving; Kwee Swan Liat: Oosters humanisme, en Het menselijk tekort, en meer literair getinte bijdragen.

De humanisten zoeken het criterium van het humanisme gaarne in de rede, maar dit historisch zo eerbiedwaardig attribuut van de mens is in onze tijd op zeer losse schroeven komen te staan. Zelfs de natuurwetenschappen zijn niet gebaseerd op de triomf van de rede, want zij hebben slechts te maken met waarschijnlijkheden die aan de menselijker waarnemer als regelmatigheden verschijnen.

In werkelijkheid is het natuurgebeuren een mysterie, waarvan de mens alleen het uiterlijke, en geïsoleerd in bepaalde factoren kan waarnemen.

Evenzeer een mysterie is het gebeuren in het menselijk bewustzijn zelf, waarvan ons ook slechts enkele facetten bekend zijn.

Indien het humanisme naar een vaste pool zoekt, zowel ten opzichte van de natuur als van het menselijke bewustzijn, dan zou het deze niet in de "rede" kunnen vinden, want noch de mens noch de natuur is redelijk. De sociaal reeds ontwikkelde mens, die bovendien economisch beveiligd is, kan misschien redelijkheid en tolerantie beoefenen, maar dit zijn eerder /-

De opgave de mens een vast punt te verschaffen zou alleen van het menselijke bewustzijn als geheel kunnen uitgaan, waardoor zowel het "ik" als de natuur kenbaar is. De "rede" is echter slechts een deel van het bewustzijn, en een deel kan geen stabiliteit bezitten, tenzij deze bepaald wordt door het geheel. Er is dus een prealabele vraag, die door de meeste humanisten over het hoofd gezien wordt, ofschoon zij wel gesteld wordt in de eis naar een humanistische antropologie, zoals zij geformuleerd wordt in de bijdrage van Redeker. /-eigenschappen dan zijnswijzen.

Maar wat is een humanistische antropologie: een postulaat of een conclusie? Deze vraag zou men alleen kunnen beantwoorden indien men zou kunnen bewijzen, dat het menselijk bewustzijn ook ethisch "menselijk" is.

Op deze wijze gaat de gevolgtrekking echter meer in existentialistische dan in humanistische richting, want de plaatsbepaling via onze emoties is direct en begrensd, maar niet "menselijk" in de humanistische zin van het woord. Indien ons bewustzijn georiënteerd is naar de natie of een werelddeel of uiteindelijk de mensheid, dan is zulk een identificatie gebaseerd op de emotie "drang naar zelfbehoud", waarvan het filosofische principe een weerspiegeling is. Indien aan het beeld geen emotie ten grondslag ligt, is het slechts een utopie.

De conclusie lijkt derhalve gerechtvaardigd, dat de sociale voorwaarden voor een humanistische levensopvatting meer aandacht verdienen dan zij in het symposium krijgen. In de tweede plaats zou het wenselijk zijn de rol van de rede meer functioneel en minder absoluut te zien. Er ligt een hemelsbreed verschil tussen de rede als een factor in onze psychische structuur en de rede als de bepalende factor. Indien men dit laatste dogmatisch stelt, wordt het humanisme tot een geloof dat zich baseert op een immanente factor, terwijl de meeste religies dit op transcendentale wijze doen. Een poging tot een meer dynamisch humanisme is gedaan in het waardevolle artikel van Kwee Swan Liat over het menselijk tekort.

Het zou een interessant probleem zijn nader te onderzoeken, of een humanisme gebaseerd zou kunnen worden op de structuur van het bewustzijn. Dit zou het humanisme een grondslag kunnen geven in het denken van de twintigste eeuw, die sterker zou zijn dan de "rede" of de tegenstelling tot "religie" in de meer absolute dogmatische betekenis van het woord. Het humanisme spreekt minder tot de individu dan de religie, en het zou een sterke sociale verankering moeten vinden."

Het tweejaarlijks congres van Humanitas

Het tweejaarlijks congres van Humanitas, ditmaal gehouden op 26 en 27 oktober in Zwolle heeft van de zijde van de pers veel belangstelling gevonden. Plaatselijk zowel als de meeste landelijke kranten plaatsten een verslag over dit congres. Het aftreden van mr.dr. J. In 't Veld en de benoeming van prof.mr. A.D. Belinfante, welke laatste nu als voorzitter van Humanitas zal fungeren, werden vermeld, alsmede de inleidingen van drs. H. van Wieringen en prof. T.T. ten Have over de oorzaken van buitenkerkelijkheid.

Werkgemeenschap Partij van de Arbeid

Diverse stadsedities van "Het Vrije Volk" maakten melding van de jaarvergadering op 2 november van de Humanistische Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid met als "nieuwselement" het aftreden van dr. Stellinga de benoeming van mr. Engelsman tot voorzitter en het feit dat het ledental van de gemeenschap sinds 1950 steeg van 1450 tot 6500.

Opiniepeilers willen de waarheid weten

Binnenkort zal een begin worden gemaakt met een uitgebreid luister- en kijkonderzoek waarbij 2000 personen van 15 jaar en ouder zullen worden ondervraagd in uitvoerige gesprekken. Men zal zich daarbij vooral richten op het luisteren en kijken gedurende de vrije dagen en avonden. Dit door de besturen van N.T.S. en N.R.U. georganiseerde onderzoek werd reeds lange tijd voorbereid.

Onder meer de Provinciale Zeeuwsche Courant weet op 25 oktober hierover te melden:

"Nadat een werkgroep van sociologen hun visie op de meest juiste informatie had gegeven en de globale vraagstelling geformeerd is de centrale voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek uitgenodigd, op basis van dit "programma van eisen" nadere voorstellen voor een onderzoek te doen.

In deze centrale zijn vier levens- en wereldbeschouwelijke sociologische instellingen verenigd, te weten het Gereformeerd Sociologisch Instituut, het Humanistisch Instituut voor Sociaal Onderzoek, het Katholiek Sociaal Kerkelijk Instituut en het Sociologisch Instituut der Ned. Hervormde Kerk."

Synode beraadt zich over Humanistisch Verbond

Het "Algemeen Dagblad" van 9 november schreef naar aanleiding van een rapport dat door de synode van de Nederlands Hervormde Kerk in behandeling werd genomen, dat hierin gepleit wordt voor het bevorderen van de verwezenlijking van de aanspraken die het Humanistisch Verbond maakt op erkenning. Het blad vervolgde:

"Zoals men weet wenst het Verbond onder meer faciliteiten voor geestelijke zorg in de krijgsmacht en voor zogenaamd vormingswerk bij het onderwijs. Een commissie heeft thans in een rapport aan de synode van de Nederlands Hervormde Kerk als haar mening gegeven dat krachtens het beginsel van de tolerantie de kerk zich niet alleen niet tegen deze aanspraken zal mogen verzetten, maar ze ook dient te steunen.

Het Humanistisch Verbond keert zich volgens de commissie tegen de nihilistische tendensen in onze samenleving. Verder wordt overwogen dat niet alleen in de kringen van het Humanistisch Verbond velen nog van mening zijn dat de christelijke kerk alleen maar op opportunistische gronden verdraagzaam is en in wezen de vrijheidsrechten van anderen niet erkent."